

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНО-ПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС

(обн., ДВ, бр. 86 от 2005 г.; изм., бр. 46 и 109 от 2007 г., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 12, 27, 32 и 33 от 2009 г., бр. 15, 32 и 101 от 2010 г., бр. 13, 33, 60, 61 и 93 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 93 от 2011 г.; изм., бр. 19, 20, 25 и 60 от 2012 г., бр. 17, 52, 70 и 71 от 2013 г., бр. 21 от 2014 г., бр. 14, 24, 41, 42, 60, 74 и 79 от 2015 г., бр. 32, 39, 62, 81 и 95 от 2016 г., бр. 13, 63 и 101 от 2017 г., бр. 7 и 44 от 2018 г.; Решение № 14 на Конституционния съд от 2018 г. – бр. 87 от 2018 г.; изм., бр. 96 от 2018 г., бр. 7, 16 и 83 от 2019 г., бр. 98, 103 и 110 от 2020 г., бр. 9, 16 и 20 от 2021 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2021 г. – бр. 41 от 2021 г.; изм., бр. 80 от 2021 г.; Решение № 13 на Конституционния съд от 2021 г. – бр. 85 от 2021 г. и бр. 32 от 2022 г.)

§ 1. В част първа „Общи правила“, в глава осма се правят следните изменения и допълнения:

1. В наименованието след думата „Пострадал“ се добавя „и ощетено юридическо лице“.

2. В чл. 75 се правят следните изменения и допълнения:

а) В ал. 1 в изречение първо след думите след думите „български език“ се поставя запетая и се добавя „да прави искане за ускоряване на досъдебното производство в предвидените в този кодекс случаи“.

б) В ал. 3 думите „правата на пострадалия възникват“ се заменят с „пострадалият упражнява правата си“ и думата „той“ се заличава.

§ 2. Създават се нови чл. 75а и чл. 75б:

„Ощетено юридическо лице

Чл.75а. Ощетено юридическо лице е юридическото лице, което е претърпяло имуществени вреди от престъплението.

Права на ощетеното юридическо лице в досъдебното производство

Чл.75б. (1) Ощетеното юридическо лице има право: да бъде уведомено за правата си в наказателното производство; да бъде информирано за хода на наказателното производство; да участва в производството съгласно установеното в този кодекс; да прави искания, бележки и възражения; да обжалва актовете, които водят до прекратяване или спиране на наказателното производство; да прави искане за ускоряване на досъдебното производство в предвидените в този кодекс случаи. Искания, бележки, възражения, както и обжалване на актовете, които водят до прекратяване или спиране на наказателното производство, могат да бъдат извършвани по електронен път, подписани с квалифициран електронен подпис.

(2) Ощетеното юридическо лице упражнява правата си, ако изрично поиска да участва в досъдебното производство и посочи адрес в страната за призоваване и уведомяване за хода на производството. При изрично съгласие на ощетеното юридическо

лице, което може да бъде оттеглено по всяко време, призоваването и уведомяването може да се извърши и на посочен от него електронен адрес.“

§ 3. В част първа “Общи правила“ се създава Глава девета „а“ с чл. 90а и чл. 90б:

„Глава девета „а“

ЛИЦЕ, НАПРАВИЛО СЪОБЩЕНИЕ ЗА ИЗВЪРШЕНО ПРЕСТЪПЛЕНИЕ

Лице, направило съобщение за извършено престъпление

Чл. 90а. Лицето, направило съобщение за извършено престъпление, може да участва в досъдебното производство, когато няма пострадал от престъпление или негови наследници, или ошетено юридическо лице.

Права на лицето, направило съобщение за извършено престъпление

Чл. 90б. (1) Лицето, направило съобщение за извършено престъпление, има право: да бъде уведомено за правата си в досъдебното производство; да получи защита за своята сигурност и тази на близките или служителите си; да бъде информирано за хода на досъдебното производство; да участва в производството съгласно предвиденото в този кодекс; да прави искания, бележки и възражения; да обжалва актовете, които водят до прекратяване или спиране на досъдебното производство; да прави искане за ускоряване на досъдебното производство в предвидените в този кодекс случаи. Искания, бележки, възражения, както и обжалване на актовете, които водят до прекратяване или спиране на наказателното производство, могат да бъдат извършвани по електронен път, подписани с квалифициран електронен подпис.

(2) Правата по ал. 1 се упражняват, ако лицето, направило съобщението за извършено престъпление, изрично поиска да участва в досъдебното производство и посочи адрес в страната за призоваване или уведомяване за хода на производството. При изрично съгласие на лицето, направило съобщението, което може да бъде оттеглено по всяко време, призоваването и уведомяването може да се извърши и на посочен от него електронен адрес“.

§ 4. В чл. 101 се правят следните допълнения:

1. В ал. 1 след думите „са противоречиви“ се добавя „или те не упражняват правата и не изпълняват задълженията по чл. 125, 129, 164 и 168 от Семейния кодекс“.

2. Създава се нова ал. 2:

„(2) В случаите, когато е подадено съобщение за извършено престъпление спрямо лице, което не може да защити своите права и законни интереси поради безпомощно състояние или зависимост от извършителя, прокурорът му назначава особен представител – адвокат, преди да образува досъдебно производство или да постанови отказ за образуване на досъдебно производство.“

3. Досегашните ал. 2, 3 и 4 стават съответно ал. 3, 4 и 5.

§ 5. В чл. 118, ал. 1, т. 2 след думите „гражданския ответник“ се поставя запетая и се добавя „лицето, направило съобщение за извършено престъпление“.

§ 6. В чл. 198 се правят следните изменения и допълнения:

1. В заглавието след думите „разгласяване на материалите по разследването“ се създава изречение второ: „Съдебен контрол“.

2. В ал. 1 се създава изречение второ: “Прокурорът не може да разреши разгласяване на информация, събрана чрез използване на специални разузнавателни средства, извън

нейното предназначение за опазване на националната сигурност или за целите на наказателното производство.“

3. Създават се ал. 3-8:

„(3) Представители на средствата за масова информация и на юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на дейност в обществена полза имат право на достъп до постановленията на прокурора за отказ да образува досъдебно производство, за спиране и прекратяване на наказателното производство, освен ако постановленията съдържат класифицирана информация или друга защитена тайна в случаите, предвидени със закон, или достъпът засяга интересите на трето лице и то изрично е отказало предоставяне на исканата информация и в случая не е налице надделяващ обществен интерес.

(4) Искането по ал. 3 се отправя писмено до наблюдаващия прокурор, който се произнася в седемдневен срок. Отказът за предоставяне на достъп до информация подлежи на обжалване от лицата по ал. 3 пред съответния първоинстанционен съд в седемдневен срок от уведомлението.

(5) Съдът разглежда жалбата еднолично в закрито заседание в седемдневен срок от постъпването ѝ, като се произнася по обосноваността и законосъобразността на отказа с определение, което е окончателно.

(6) Когато орган на досъдебното производство разгласи материали по разследването в нарушение на презумпцията за невиновност или направи публично изявление, в което обвиняем се представя като виновен, обвиняемият може да поиска с писмена молба от съдия при съответния първоинстанционен съд да се произнесе извършено ли е нарушение.

(7) Молбата по ал. 6 трябва да бъде подадена в седемдневен срок от деня, когато обвиняемият е узнал за нарушението.

(8) Съдът се произнася в седемдневен срок в закрито заседание с определение, което е окончателно.“

§ 7. В чл. 200, изречение второ думите „както и на постановленията на прокурора по разследването срещу главния прокурор или срещу негов заместник“ се заличават.

§ 8. В чл. 213 се създават нова ал. 2 и ал. 3 - 7:

„(2) Препис от постановлението на прокурора от по-горестоящата прокуратура, с което се потвърждава отказът за образуване на досъдебно производство, се изпраща на лицата по ал. 1.

(3) Потвърденото постановление за отказ да се образува досъдебно производство за тежко престъпление по смисъла на чл. 93, т. 7 от Наказателния кодекс, както и за престъпления по чл. 119-122, 123, ал. 4, 124, ал. 1 и 2 и 4, 126, ал. 1, 127, ал. 5, 131, 132, 133, 134-141, 151, ал. 3 и 4, 153, 154а, 155, ал. 1, 159, ал. 3, 6 и 7, 162-165, 167, ал. 1, 169, 169а, 174а, 184 - 187, 188, ал. 1 и 2, 189, 325в, 331, ал. 3, 335, 343, 343а, 349а, 352, ал. 1, 2 и 4, 353б, ал. 4, 353в, ал. 1, 4 и 5, 353д, ал. 1, 2, 3 и 5, 379, 419а от Наказателния кодекс подлежи на обжалване от лицата по ал. 1 пред съответния първоинстанционен съд в седемдневен срок от получаване на преписа. Лицата по ал. 1 имат право на достъп до материалите от проверката по чл. 145, ал. 1, т. 2 и 3 от Закона за съдебната власт.

(4) Съдът разглежда делото еднолично в закрито заседание не по-късно от един месец от постъпването на материалите по преписката, като се произнася по обосноваността и законосъобразността на постановлението за отказ да се образува досъдебно производство с определение, което е окончателно.

(5) При отмяна на постановлението за отказ съдът връща преписката на прокурора със задължителни указания относно прилагането на закона.

(6) Потвърждаването на постановлението от съда не е пречка за образуване на досъдебно производство, ако прокурорът или прокурор от по-горестояща прокуратура установят нови обстоятелства.

(7) Жалбата срещу актовете, които водят до отказ за образуване на наказателно производство може да бъде подадена по електронен път, подписана с квалифициран електронен подпис“.

§ 9. В чл. 227, ал. 2 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става изречение първо и в него след думата „повереник“ се добавя запетая и „и ощетеното юридическо лице“.

2. Създава се изречение второ: „Лицето, направило съобщение за извършено престъпление, се призовава за предявяване на разследването по преценка на прокурора, ако е поискало това.“

§ 10. В чл. 243 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 4 след думите „неговите наследници“ съюзът „или“ се заличава, а след думите „ощетеното юридическо лице“ се добавя „или на лицето, направило съобщението за извършено престъпление“.

2. В ал. 7 след думите „неговите наследници“ съюзът „или“ се заличава, а след думите „ощетеното юридическо лице“ се добавя „или от лицето, направило съобщението за извършено престъпление“.

3. Алинеи 10 – 13 се отменят.

§ 11. Създава се чл. 243а:

„Отмяна на постановление за прекратяване на наказателното производство от прокурора

Чл. 243а. (1) Когато не са налице основанията по чл. 243, ал. 1, постановлението за прекратяване на наказателното производство, което не е било обжалвано пред съд от обвиняемия или от пострадалия или неговите наследници, от ощетеното юридическо лице или от лицето, направило съобщението за извършено престъпление, може служебно да бъде отменено от прокурор от по-горестояща прокуратура. Отмяната може да се извърши в срок до две години, когато производството е образувано за тежко престъпление, и в срок до една година - в останалите случаи, от издаването на постановлението за прекратяване на наказателното производство.

(2) Главният прокурор може да отмени постановлението за прекратяване на наказателното производство и след изтичането на срока по ал. 1, когато:

1. някои от доказателствата, върху които се основава постановлението, се окажат неистински;

2. прокурор или разследващ орган е извършил престъпление във връзка с участието си в наказателното производство;

3. се разкрият обстоятелства или доказателства, които не са били известни на прокурора, издал постановлението за прекратяване, и имат съществено значение за делото;

4. с решение на Европейския съд по правата на човека е установено нарушение на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи във връзка със съответното производство.

(3) При отмяна на постановлението за прекратяване на наказателното производство започва да тече нов срок по чл. 234 за извършване на разследването.

(4) Разпоредбите не се прилагат за постановленията на европейския прокурор и европейските делегирани прокурори.

§ 12. В чл. 244 се правят следните допълнения:

1. В ал. 3 след думите „или неговите наследници“ се добавя „на ощетеното юридическо лице или на лицето, направило съобщението за извършено престъпление“.

2. В ал. 5 след думите „или неговите наследници“ се добавя запетая „ощетеното юридическо лице или лицето, направило съобщението за извършено престъпление“.

§ 13. В чл. 247б ал. 2 се изменя така:

“(2) Когато съдията-докладчик намери, че делото е подсъдно на съда:

1. прекратява наказателното производство в случаите по чл. 250, ал. 1;

2. насрочва образуваното по обвинителен акт дело, за което не са налице основанията за прекратяване по чл. 250, ал. 1, в разпоредително заседание в двумесечен срок от постъпването му, а когато делото представлява фактическа или правна сложност, както и в други изключителни случаи председателят на съда може писмено да разреши разпоредителното заседание да бъде насрочено в определен от него по-дълъг срок, но не повече от три месеца;

3. осъществява правомощията по чл. 252, ал. 4, когато делото е образувано по тѣжба на пострадалия.”

§ 14. В чл. 248 се правят следните допълнения:

1. В ал. 1 се създава т. 9:

„9. налице ли са основания за разделяне на делото.“

2. В ал. 5 се създават т. 5, 6 и 7 :

„5. може да отдели материалите за неиздирен или неявил се без уважителни причини подсъдим, за който не е приложима разпоредбата на чл. 269, ал. 3, в отделно дело, което се разпределя на нов съдебен състав;

6. може да отдели материалите за подсъдим, изпаднал в краткотрайно разстройство на съзнанието, което изключва вменяемостта, или който има друго тежко заболяване, което пречи на провеждането на наказателното производство, в отделно дело, което се разпределя на нов съдебен състав;

7. може служебно или по искане на някоя от страните да приложи разпоредбата на чл. 41“.

§ 15. В чл. 250 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 т. 2 се изменя така:

„2. когато деянието, описано в обвинителния акт или в тѣжбата, не съставлява престъпление.“

2. В ал. 2 изречение второ се изменя така: „В случаите, в които деянието, описано в обвинителния акт или тѣжбата, съставлява административно нарушение, съдът изпраща делото заедно с веществените доказателства по компетентност на съответния административнонаказващ орган.“

3. В ал. 3 думите „и на обвиняемия“ се заличават.

4. Алинея 4 се изменя така:

„(4) Определението за прекратяване на наказателното производство подлежи на обжалване и протестиране по реда на глава двадесет и първа. Разпореждането за прекратяване на наказателното производство за престъпление, което се преследва по тѣжба на пострадалия, подлежи на обжалване по реда на глава двадесет и втора“.

§ 16. В чл. 252, ал. 4 след изречение първо се добавя изречение второ: „В разпореждането за насрочване, с което се дава ход на тъжбата, съдията-докладчик определя правната квалификация на фактите, изложени в тъжбата.“. Изречение второ и трето стават съответно изречение трето и четвърто.

§ 17. В чл. 269 се създава ал. 4:

„(4) Когато неиздирен или неявил се подсъдим бъде издирен или се яви по отделено дело по реда на чл. 216, ал. 1 и чл. 248, ал. 5, т. 5, двете дела може да се обединят служебно или по искане на някоя от страните. Когато по едно от делата е даден ход на съдебното следствие, председателят разяснява на подсъдимия извършените в негово отсъствие действия чрез прочитане на съдебния протокол и по негово искане съдът провежда допълнителен разпит на разпитаните свидетели.“

§ 18. В чл. 368 се правят следните допълнения:

1. В ал. 1 след думата „пострадалият“ се добавя „или неговите наследници“ и се поставя запетая, а след „ощетеното юридическо лице“ се добавя „или лицето, направило съобщението за извършено престъпление“.

2. Създава се нова ал. 2:

„(2) Пострадалият или неговите наследници, ощетеното юридическо лице или лицето, направило съобщението за извършено престъпление, могат да направят искане за ускоряване на разследването, ако е изтекла повече от една година от образуването на досъдебното производство и няма лице, привлечено в качеството на обвиняем. Нови искания могат да се правят след изтичане на шестмесечен срок от произнасянето на съда по ал. 4.“

3. Досегашните ал. 2 и 3 стават съответно ал. 3 и 4.

§ 19. В чл. 369, ал. 2 след думите „срок за извършване на действията“ се добавя „и дава задължителни указания относно прилагането на закона“.

§ 20. Създава се чл. 375а:

„Решаване на делото със споразумение за освобождаване на обвиняемия от наказателна отговорност с налагане на административно наказание

Чл. 375а. (1) След приключване на разследването, когато са налице основанията на чл. 78а от Наказателния кодекс, по предложение на прокурора или на защитника може да бъде изготвено споразумение между тях за решаване на делото по реда на глава 29, с което подсъдимият се освобождава от наказателна отговорност с налагане на административно наказание.

(2) Със споразумението по ал. 2 може да се наложи административно наказание глоба под минималния размер, предвиден в чл. 78а, ал. 1 от Наказателния кодекс, както и да не се наложи кумулативно предвиденото наказание.

(3) При условията и по реда на глава 29 първоинстанционният съд може да одобри споразумение за решаване на делото, постигнато след образуване на съдебното производство, но преди приключване на съдебното следствие.“

§ 21. В чл. 383, ал. 1 след думите „на влязла в сила присъда“ се добавят думите „или на влязло в сила решение по чл. 378, ал. 4, т. 1.“

§ 22. В част пета се създава глава 31а „Особени правила за разглеждане на дела за престъпления от общ характер, извършени от главния прокурор или срещу негов заместник“ с чл. 411а – 411и:

“Ред за разследване на престъпления от общ характер, извършени от главния прокурор

Чл. 411а. (1) При наличие на законен повод за започване на разследване срещу главния прокурор, както и в случаите на чл. 212, ал. 2, се уведомява наказателната колегия на Върховния касационен съд.

(2) Когато съобщението по чл. 209 не съдържа данни за извършено престъпление или данните са явно необосновани, председателят на наказателната колегия на Върховния касационен съд изпраща съобщението на Софийската градска прокуратура за произнасяне по общия ред.

(3) Преписката по ал. 1 се разпределя на съдия на принципа на случайния подбор при спазване на изискванията на чл. 360б от Закона за съдебната власт измежду съдии на длъжност съдия във Върховния касационен съд от наказателната колегия или с ранг на съдия във Върховния касационен съд от наказателните отделения на апелативните и окръжните съдилища от списък, който се одобрява предварително от общото събрание на наказателната колегия на Върховния касационен съд. В списъка се включват съдии, които последните седем години преди включването им в списъка са работили като съдии по наказателни дела, след изразено от тях писмено съгласие.

(4) След определянето на съдия по реда на ал. 3 председателят на наказателната колегия на Върховния касационен съд незабавно уведомява прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет, която го назначава за прокурор във Върховната касационна прокуратура за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор.

(5) Прокурорът за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор, ръководи досъдебното производство и участва в съдебното производство.

(6) В случай че в шестмесечен срок от съобщението по ал. 1 възникнат и други законни поводи за образуване на досъдебно производство за извършено престъпление от главния прокурор или случаи по чл. 212, ал. 2, те се разглеждат от прокурора по ал. 4. Ако в този срок е отказано образуване на досъдебно производство, не са налице други законни поводи или е прекратено образуването на наказателното производство, след изтичането на този срок прокурорът за разследването на престъпления, извършени от главния прокурор се възстановява на заеманата преди това длъжност като съдия.

(7) Срокът на изпълнение на функциите на прокурора по ал. 5 в наказателното производство не може да бъде повече от две години, като след изтичането на този срок той се възстановява на заеманата преди това длъжност като съдия. Ако производството срещу главния прокурор продължи повече от две години, наказателната колегия на Върховния касационен съд определя друг съдия, а прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет го назначава за прокурор по реда на ал. 3.

(8) При наличие на данни за обстоятелства по чл. 129, ал. 3 от Конституцията на Република България, които не съставляват престъпления, прокурорът за разследването на престъпления, извършени от главния прокурор, изпраща събраните материали на министъра на правосъдието.

Отказ от образуване на досъдебно производство

Чл. 411б. (1) Препис от постановлението за отказ от образуване на досъдебно производство се изпраща на пострадалия или на неговите наследници, на ощетеното юридическо лице или на лицето, направило съобщението по чл. 209. Те могат да го обжалват пред Софийски градски съд в седемдневен срок от получаване на преписа.

(2) Съдът разглежда делото еднолично в закрито заседание не по-късно от един месец от постъпването на материалите по преписката, като се произнася по

обосноваността и законосъобразността на постановлението за отказ да се образува досъдебно производство с определение.

(3) Определението на Софийски градски съд, с което се потвърждава постановлението, подлежи на обжалване в седемдневен срок от получаване на преписа пред Апелативен съд – София. Съдът се произнася в закрито заседание в седемдневен срок в състав от трима съдии с определение, което е окончателно.

(4) При отмяна на постановлението съдът връща преписката на прокурора със задължителни указания относно прилагането на закона.

(5) Потвърждаването на постановлението от съда не е пречка за образуване на досъдебно производство, ако се установят нови обстоятелства.

Разследващи органи

Чл. 411в. Разследващи органи по дела за престъпления, извършени от главния прокурор, са служителите от Министерството на вътрешните работи, назначени на длъжност „разследващ полицай“, определени със заповед на министъра на вътрешните работи, и служителите от Агенция „Митници“, назначени на длъжност „разследващ митнически инспектор“ и определени със заповед на министъра на финансите по предложение на директора на Агенция „Митници“.

Контрол върху действията на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор

Чл. 411г. (1) След привличане на главния прокурор като обвиняем, както и в случаите по чл. 411д, прокурорът за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор уведомява наказателната колегия на Върховния касационен съд за започване на процедура по назначаване на прокурор, осъществяващ контрол върху действията на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор по реда на чл. 173а, ал. 2 от Закона за съдебната власт.

(2) Постановленията на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор, които не подлежат на съдебен контрол, могат да се обжалват пред прокурора, осъществяващ контрол върху действията на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор, чието постановление не подлежи на обжалване.

(3) Прокурорът, осъществяващ контрол върху действията на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор може служебно писмено да отмени или измени постановление на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор, което не е било разгледано по съдебен ред. Неговите писмени и мотивирани указания са задължителни за прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор. В тези случаи той може и сам да извърши необходимите действия по разследването и други процесуални действия.

Отмяна на постановление за прекратяване на наказателното производство, което не е било обжалвано пред съд

Чл. 411д. (1) Когато не са налице основанията за прекратяване на наказателното производство по чл. 243, ал. 1, постановлението на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор за прекратяване на наказателното производство, което не е било обжалвано пред съд, може служебно да бъде отменено по реда на чл. 243а от прокурора, осъществяващ контрол върху действията на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор

(2) Когато са налице обстоятелствата, предвидени в чл. 243а се уведомява наказателната колегия на Върховния касационен съд за започване на процедурата по назначаване на прокурор, осъществяващ контрол върху действията на прокурора за разследването срещу главния прокурор по реда на чл. 173а, ал. 2 от Закона за съдебна власт.

Основания и ред за отвеждане

Чл. 411е. (1) Разпоредбите на чл. 47, ал. 1–3 се прилагат и по отношение на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор и на прокурора, осъществяващ контрол върху действията на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор.

(2) По основателността на отвода и самоотвода на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор и на прокурора, осъществяващ контрол върху действията на прокурора по разследване срещу главния прокурор в досъдебното производство се произнася съдия от Софийски градски съд, в закрито съдебно заседание с определение, което не подлежи на обжалване, а в съдебното производство – съдът, който разглежда делото.

Подсъдност

Чл. 411ж. Делата за престъпления от общ характер, извършени от главния прокурор, са подсъдни като първа инстанция на Софийския градски съд.

Разглеждане на дела за престъпления от общ характер, извършени от заместник на главния прокурор

Чл. 411з. (1) Разпоредбите по тази глава се прилагат за престъпления от общ характер, извършени от заместник на главния прокурор.

(2) Разпоредбите по тази глава се прилагат и за престъпления, извършени от други лица в съучастие с главния прокурор или негов заместник.

Прилагане на общите правила

Чл. 411и. Доколкото в тази глава няма особени правила, прилагат се общите правила.”

§ 23. В чл. 416 се създава ал. 8:

„(8) Съдът, който е постановил влязлата в сила присъда или определение, се произнася по жалба на осъдения, че присъдата или определението са приведени в изпълнение без правно основание. Жалбата не спира изпълнението, освен ако съдът разпорежда друго. Ако намери искането за допустимо, съдът го разглежда в седемдневен срок в открито съдебно заседание с участието на прокурор и с призоваване на осъдения и се произнася с определение, което е окончателно. Когато намери искането за основателно, съдът освобождава осъдения“.

§ 24. В чл. 417 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става ал.1.

2. Създават се ал. 2:

„(2) Препис от постановлението на прокурора се изпраща на осъдения, който може да го обжалва в седемдневен срок от получаването му пред съдия от съда, постановил влязлата в сила присъда. Съдът разглежда незабавно жалбата в закрито заседание и се произнася с определение, което е окончателно“.

Заклучителни разпоредби

§ 25. В Закона за съдебната власт (обн., ДВ, бр. 64 от 2007 г.; изм., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 25, 33, 42, 102 и 103 от 2009 г., бр. 59 от 2010 г., бр. 1, 23, 32, 45, 81 и 82 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 93 от 2011 г.; изм., бр. 20, 50 и 81 от 2012 г., бр. 15, 17, 30, 52, 66, 70 и 71 от 2013 г., бр. 19, 21, 53, 98 и 107 от 2014 г., бр. 14 от 2015 г., бр. 28, 39, 50, 62 и 76 от 2016 г., бр. 13 от 2017 г.; Решение № 1 на Конституционния съд от 2017 г. – бр. 14 от 2017 г.; изм., бр. 63, 65, 85, 90 и 103 от 2017 г., бр. 7, 15, 49 и 77 от 2018 г., бр. 17 от 2019 г.; Решение № 2 на Конституционния съд от 2019 г. – бр. 19 от 2019 г.; изм., бр. 29, 64 и 83 от 2019 г., бр. 11, 86, 103, 109 и 110 от 2020 г., бр. 16 от 2021 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2021 г. – бр. 41 от 2021 г.; Решение № 6 на Конституционния съд от 2021 г. – бр. 43 от 2021 г.; изм., бр. 80 от 2021 г. и бр. 15, 24 и 32 от 2022 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 16, ал. 3 изречение второ се изменя така: “Изборът по колегии се извършва между хабилитирани учени по правни науки, адвокати и други юристи с високи професионални и нравствени качества, които не са съдии, прокурори или следователи, съобразно тяхната професионална квалификация и насоченост.”

2. В чл. 30 се правят следните изменения и допълнения:

а) в ал. 2 т. 21 се отменя;

б) в ал. 5 се създават т. 20 и 21:

„20. прокурорската колегия назначава съдия, избран по реда на чл. 411а, ал. 3 от Наказателно-процесуалния кодекс на длъжност прокурор във Върховна касационна прокуратура, който да изпълнява функциите на прокурор за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор;

21. прокурорската колегия назначава съдия от наказателната колегия на Върховния касационен съд, избран по реда на чл. 173а, ал. 2 за заместник главен прокурор, който осъществява контрол върху действията на прокурора за разследването на престъпления, извършени от главния прокурор, при условията и по реда, определени в закон“.

в) създава се ал. 7:

„(7) В случаите, когато прокурорът по разследване срещу главния прокурор или срещу негов заместник си направи самоотвод, бъде отведен или е в трайна фактическа невъзможност да изпълнява задълженията си, прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет назначава заместващ прокурор по реда на ал. 5, т. 20 и 21“.

3. В чл. 33:

а) алинея 3 се изменя така:

„(3) Решенията на пленума на Висшия съдебен съвет по чл. 30, ал. 2, т. 2 и 6 се приемат с мнозинство, не по-малко от тринадесет гласа, като за решенията по т. 6 по отношение на председателя на Върховния административен съд и председателя на върховния касационен съд се изисква и мнозинство от членовете, избрани пряко от съдиите. Останалите решения се гласуват с мнозинство, повече от половината от присъстващите членове. Гласуването е явно.“;

б) в ал. 4 изречение първо се изменя така: „Решенията на колегиите на Висшия съдебен съвет по чл. 30, ал. 5, т. 1 – 4, 20 и 21 се приемат с мнозинство, не по-малко от осем гласа – за съдийската колегия, и не по-малко от шест гласа – за прокурорската колегия, а останалите решения – с мнозинство, повече от половината от присъстващите членове, с изключение на решенията по чл. 30, ал. 5, т. 17“.

4. В чл. 112 се създава ал. 6:

„(6) Общото събрание на наказателната колегия на Върховния касационен съд одобрява списък от действащи съдии на длъжност съдия във Върховния касационен съд от наказателната колегия или с ранг на съдия във Върховния касационен съд от наказателните отделения на апелативните и окръжните съдилища, които последните седем години преди включването им в списъка са работили като съдии по наказателни дела, измежду които при необходимост на случаен принцип се разпределя преписката в случаите по чл. 411а от Наказателно-процесуалния кодекс. Съдиите се включват в списъка след изразено от тях писмено съгласие“.

5. В чл. 138а се правят следните изменения и допълнения:

а) създава се ал. 2:

“(2) Главният прокурор ежегодно в срока по ал. 1 внася в Народното събрание доклад относно дейността на прокуратурата по противодействие на корупционните престъпления, който включва информация и анализ за: образувани и приключили дела за корупционни престъпления; за корупционни престъпления от висок обществен интерес докладът съдържа информация за фазата, на която се намират делата, брой на осъдителни и оправдателни присъди, други основания за приключване на производствата; анализ на сроковете за извършване на разследванията, качеството на обвинителните актове и причините за конкретния резултат от производството. Корупционните престъпления от висок обществен интерес се определят въз основа на критерии, които включват длъжност на лицето в йерархията на органите на публична власт, степен на засегнат интерес и степен на обществена значимост и публичен интерес.“

б) Алинеи 2-4 стават съответно ал. 3-5.

в) В ал. 5 думите “ал. 1 и 2” се заменят с “ал. 1, 2 и 3”.

6. В чл. 139 ал. 4 се отменя.

7. В чл. 143 ал. 9 се отменя.

8. В чл. 147 се правят следните изменения и допълнения:

а) Алинеи 1-3 се изменят така:

„(1) Когато длъжността на прокурор в съответната прокуратура не е заета или прокурор е възпрепятстван да изпълнява длъжността си и не може да бъде заместен от друг прокурор от същата прокуратура, след вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия:

1. апелативният прокурор – за своя район, може да командирова:

а) в апелативна прокуратура – прокурор от окръжна прокуратура със съответен ранг;

б) в окръжна прокуратура – прокурор от районна прокуратура със съответен ранг;

2. окръжният прокурор – за своя район, може да командирова:

а) в окръжна прокуратура – прокурор от друга районна прокуратура, след вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия;

б) в районна прокуратура на свободна длъжност за прокурор – младши прокурор от друга районна прокуратура със стаж над една година, след вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия;

3. главният прокурор може да командирова:

а) във Върховната касационна прокуратура – прокурор от апелативна или окръжна прокуратура, който има най-малко 12 години юридически стаж и ранг „прокурор във

Върховната касационна прокуратура“ след вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия“;

б) в Националната следствена служба – следовател от окръжните следствени отдели в окръжните прокуратури, който имат най-малко 12 години юридически стаж и ранг „следовател в Националната следствена служба“, след вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия;

в) следователите от окръжните следствени отдели, след вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия.

(2) След вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия главният прокурор може да командирова прокурори от цялата страна при невъзможност за командироване по реда на ал. 1, т. 1 и 2.

(3) За всяко командироване се издава заповед с мотиви за наличие на служебна необходимост и за определяне на конкретния прокурор или следовател.

б) Създава се нова ал. 4:

“(4) Срокът на командироване не може да бъде по-дълъг от 6 месеца в рамките на една година.”

в) Досегашните ал. 4 и 5 стават съответно ал. 6 и 7.

г) Създава се нова алинея 8:

“(8) Разпоредбите на предходните алинеи не се прилагат по отношение на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор или от негов заместник.”

9. В чл. 170 ал. 6 се отменя.

10. В чл. 173:

а) в ал. 11 досегашният текст става изречение първо и в него думата „седемнадесет“ се заменя с „тринадесет“, и се създава изречение второ: „За избор на кандидат за председател на Върховния касационен съд и председател на Върховния административен съд се изисква и мнозинство от членовете на пленума на Висшия съдебен съвет, избрани пряко от съдиите.“;

б) в ал. 12 думата „седемнадесет“ се заменя с „тринадесет“.

11. Член 173а се изменя така:

„Чл. 173а. (1) При наличието на законен повод за разследване срещу главния прокурор или срещу негов заместник, както и в случаите на чл. 212, ал. 2 от Наказателно-процесуалния кодекс, се уведомява наказателната колегия на Върховния касационен съд. В тези случаи се прилага чл. 411а от Наказателно-процесуалния кодекс.

(2) След привличане на главния прокурор или негов заместник като обвиняем, както и в случаите по чл. 411д от Наказателно-процесуалния кодекс, прокурорът за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор уведомява председателя на Върховния касационен съд за необходимостта от определяне на прокурор, осъществяващ контрол върху действията на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор. Незабавно след получаване на уведомлението, на случаен принцип, измежду съдиите от наказателната колегия на Върховния касационен съд, след изразено от тях писмено съгласие, се определя съдия, който да изпълнява функциите на прокурор по изречение първо. Председателят на Върховния касационен съд незабавно уведомява прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет, която назначава определения съдия за заместник на главния прокурор, осъществяващ контрол върху действията на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор.

(3) Назначеният заместник на главния прокурор осъществява контрол само върху действията на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор на досъдебното производство.

(4) Срокът на изпълнение на функциите на прокурора по ал. 3 е до приключване на досъдебното производство, но не повече от две години. Ако досъдебното производство срещу главния прокурор или срещу негов заместник продължи повече от две години, наказателната колегия на Върховния касационен съд определя, а прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет назначава друг прокурор по реда на ал. 2.

(5) За неуредените въпроси относно заместника на главния прокурор, осъществяващ контрол върху действията на прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор, се прилагат правилата за прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор“.

12. В чл. 175 ал. 6 се отменя.

13. В чл. 230, ал. 1 се създава изречение трето: „Предложение за временно отстраняване от длъжност на заместник на главния прокурор се прави от прокурора за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор“.

14. Създава се чл. 230а:

„Чл. 230а. (1) Когато главният прокурор е привлечен като обвиняем за умишлено престъпление от общ характер, прокурорът за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор прави мотивирано искане до пленума на Висши съдебен съвет за временното му отстраняване от длъжност до приключване на наказателното производство, към което прилага достатъчно данни.

(2) Пленумът връчва на главния прокурор препис от искането по ал. 1 не по-късно от 7 дни преди заседанието, на което то ще бъде разгледано, като преди вземането на решение, му предоставя възможност да бъде изслушан или да даде писмено становище.

(3) Пленумът се произнася в срок до 14 дни от получаване на искането по ал. 1 с мотивирано решение, прието с мнозинство не по-малко от тринадесет гласа, което подлежи на обжалване по реда на чл. 323.

(4) Срокът на временното отстраняване от длъжност в досъдебната фаза на наказателното производство не може да надвишава срока по чл. 234, ал. 8 от Наказателно-процесуалния кодекс. При изтичането му, независимо от това дали наказателното производство е било спирано, отстраненият главен прокурор се възстановява на заеманата длъжност.

(5) За периода на временното отстраняване от длъжност на главния прокурор се заплаща възнаграждение в размер на минималната работна заплата.

(6) Когато по отношение на главния прокурор е постановена мярка за неотклонение задържане под стража или домашен арест във връзка с повдигнатото обвинение за умишлено престъпление от общ характер, той се смята за временно отстранен от длъжност от датата на влизане в сила на определението по чл. 64, ал. 4 от Наказателно-процесуалния кодекс. Съдът, взел мярката за неотклонение, незабавно изпраща препис от определението на пленума на Висшия съдебен съвет.

(7) При отмяна или изменение на мярката за неотклонение в по-лека от посочените по ал. 6, в тридневен срок прокурорът по ал. 1 може да направи мотивирано искане за продължаване на временното отстраняване, ако не е изтекъл срокът по чл. 234, ал. 8 от Наказателно-процесуалния кодекс. Искането се разглежда от пленума на Висшия съдебен съвет по реда на ал. 1 – 3 в срок до 14 дни от получаването му. Ако искането не бъде

уважено, главният прокурор се възстановява на заеманата длъжност от датата на решението на пленума на Висшия съдебен съвет, освен ако не са налице основанията по чл. 69, ал. 1 от Наказателно-процесуалния кодекс.

(8) Общият срок на отстраняване на главния прокурор в досъдебната фаза на наказателното производство по ал. 6 и 7 не може да бъде по-дълъг от този по чл. 234, ал. 8 от Наказателно-процесуалния кодекс.

(9) Алинеи 1- 8 се прилагат и за заместника на главния прокурор“.

15. В чл. 308, ал. 2, в текста преди т. 1 думите „и на прокурора по разследването срещу главния прокурор или негов заместник“ се заличават.

16. В чл. 311, т. 4 думите „и на прокурора по разследването срещу главния прокурор или негов заместник“ се заличават.

17. В чл. 312, ал. 2 думите „и прокурора по разследването срещу главния прокурор или срещу негов заместник“ се заличават.

18. В чл. 360б се създават ал. 3 - 6:

“(3) Съгласуването по ал. 1 с министъра на електронното управление е публично и се осъществява на два етапа:

1. предварително, по реда на чл. 58б от Закона за електронното управление

2. при внедряване на системата, като съгласуването включва представяне на:

а) изходния код на системата;

б) докладите за приемането на системата;

в) извършените тестове за мрежова и информационна сигурност, свързани с използването на системата.

(4) Системите се възлагат от органите на съдебната власт в съответствие с изискванията на чл. 58а от Закона за електронното управление.

(5) Висшият съдебен съвет, съгласувано с министъра на електронното управление, възлага извършване на одит на мрежовата и информационна сигурност на системите веднъж годишно и представя докладите от проведения одит на министъра на правосъдието и министъра на електронното управление.

(6) При системи за случайно разпределение по чл. 9, случайността на разпределението трябва да може да бъде публично доказана с криптографски средства, определени с наредба на министъра на правосъдието, съгласувано с министъра на електронното управление.”

§ 26. В Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство (обн., ДВ, бр. 103 от 2004 г.; изм., бр. 82 от 2006 г., бр. 33 и 66 от 2008 г., бр. 82 от 2009 г., бр. 21 и 53 от 2014 г., бр. 44 от 2018 г., бр. 17 от 2019 г., бр. 11 от 2020 г., бр. 16 и бр. 80 от 2021 г.) в чл. 3, ал. 1, т. 1 след думите „граждански ищец“ се добавя „лицето, направило съобщение за извършено престъпление“.

§ 27. В Наказателния кодекс (обн., ДВ, бр. 26 от 1968 г.; попр., бр. 29 от 1968 г.; изм., бр. 92 от 1969 г., бр. 26 и 27 от 1973 г., бр. 89 от 1974 г., бр. 95 от 1975 г., бр. 3 от 1977 г., бр. 54 от 1978 г., бр. 89 от 1979 г., бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 31 от 1982 г.; изм., бр. 44 от 1984 г., бр. 41 и 79 от 1985 г.; попр., бр. 80 от 1985 г.; изм., бр. 89 от 1986 г.; попр., бр. 90 от 1986 г.; изм., бр. 37, 91 и 99 от 1989 г., бр. 10, 31 и 81 от 1990 г., бр. 1 и 86 от 1991 г.; попр., бр. 90 от 1991 г.; изм., бр. 105 от 1991 г., бр. 54 от 1992 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 50 от

1995 г.; Решение № 19 на Конституционния съд от 1995 г. – бр. 97 от 1995 г.; изм., бр. 102 от 1995 г., бр. 107 от 1996 г., бр. 62 и 85 от 1997 г.; Решение № 19 на Конституционния съд от 1997 г. – бр. 120 от 1997 г.; изм., бр. 83, 85, 132, 133 и 153 от 1998 г., бр. 7, 51 и 81 от 1999 г., бр. 21 и 51 от 2000 г.; Решение № 14 на Конституционния съд от 2000 г. – бр. 98 от 2000 г.; изм., бр. 41 и 101 от 2001 г., бр. 45 и 92 от 2002 г., бр. 26 и 103 от 2004 г., бр. 24, 43, 76, 86 и 88 от 2005 г., бр. 59, 75 и 102 от 2006 г., бр. 38, 57, 64, 85, 89 и 94 от 2007 г., бр. 19, 67 и 102 от 2008 г., бр. 12, 23, 27, 32, 47, 80, 93 и 102 от 2009 г., бр. 26 и 32 от 2010 г., бр. 33 и 60 от 2011 г., бр. 19, 20 и 60 от 2012 г., бр. 17, 61 и 84 от 2013 г., бр. 19, 53 и 107 от 2014 г., бр. 14, 24, 41, 74, 79 и 102 от 2015 г., бр. 32 и 47 от 2016 г.; Решение № 12 на Конституционния съд от 2016 г. – бр. 83 от 2016 г.; изм., бр. 95 от 2016 г., бр. 13, 54, 85 и 101 от 2017 г., бр. 55 от 2018 г., бр. 1, 7, 16 и 83 от 2019 г. и бр. 13, 23, 28, 88, 103 и 108 от 2020 г. изм., бр. 9 от 2.02.2021 г., в сила от 6.02.2021 г.; Решение № 12 от 30.09.2021 г. на Конституционния съд на РБ - бр. 84 от 8.10.2021 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 116, ал. 1, т. 11 след думата “расистки“ се поставя запетая, съюзът „или“ се заличава и след думата „ксенофобски“ се добавя „или такива, свързани със сексуалната ориентация“.

2. В чл. 131, ал. 1, т. 12 след думата “расистки“ се поставя запетая, съюзът „или“ се заличава и след думата „ксенофобски“ се добавя „или такива, свързани със сексуалната ориентация“.

3. В особената част, глава втора, раздел пети се създава чл. 144б:

„Чл. 144б. (1) Който причини другиму силна болка, физическо или душевно страдание, за да даде той или друго лице сведение или признание, за да бъде наказан за деяние, което той или друг е извършил или се подозира, че е извършил, или за да бъде той или друг заплашен или принуден да извърши нещо против волята си, се наказва за изтезание с лишаване от свобода от три до осем години.

(2) За изтезание:

1. извършено от длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата или на функцията му;

2. извършено с явно или мълчаливо съгласие или по нареждане на длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата или на функцията му;

3. съпроводено с причиняване на средна телесна повреда;

4. извършено поради защитен признак на пострадалия, наказанието е лишаване от свобода от пет до дванадесет години.

(3) Когато с деяние по ал. 1 или ал. 2 т. 1, 2 и 4 е причинена тежка телесна повреда или смърт, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор.

(4) Когато е причинена смърт или тежка телесна повреда на повече от едно лице или деянието представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или доживотен затвор“.

§ 28. В Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (Загл. изм. - ДВ, бр. 30 от 2006 г.) (Обн., ДВ, бр. 60 от 5.08.1988 г., в сила от 1.01.1989 г., доп., бр. 59 от 9.07.1993 г., изм., бр. 12 от 9.02.1996 г., доп., бр. 67 от 27.07.1999 г., в сила от 28.08.1999 г., изм., бр. 92 от 10.11.2000 г., в сила от 1.01.2001 г., изм. и доп., бр. 105 от 29.12.2005 г., в сила от 1.01.2006 г., бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., изм., бр. 33 от 21.04.2006 г., изм. и доп., бр. 43 от 29.04.2008 г., в сила от 30.05.2008 г., доп., бр. 17 от

6.03.2009 г., бр. 38 от 18.05.2012 г., в сила от 19.11.2012 г., изм. и доп., бр. 98 от 11.12.2012 г., изм., бр. 7 от 19.01.2018 г., изм. и доп., бр. 94 от 29.11.2019 г.) в чл. 2 се създава т. 8:

„8. при влязъл в сила съдебен акт за установено нарушение, извършено от орган на досъдебното производство чрез разгласяване на материали по разследването в нарушение на презумпцията за невинност или при публично изявление, в което обвиняем се представя като виновен.“

§ 29. В срок до 6 месеца от влизане в сила на този закон, Висшият съдебен съвет изпраща за съгласуване всички действащи системи по реда на чл. 360б, ал. 3, т. 2.